

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Weduwen in ere houden

Houd als weduwen in ere, wie
waarlijk weduwen zijn.

1 Tim. 5 : 3

Wat wordt er in de Bijbel vaak gesproken over de vreemdeling, de wees en de weduwe.

Dat is geen wonder. Want dat zijn de weerlozen, die vaak zijn verdrukt. En die onbarmhartigheid is dikwijls gevonden, ook in de kerk. Daar waar men beter weten kon, omdat men de wil des HEREN kon kennen uit Zijn Woord.

Dat neemt de HERE zeer ernstig op, als onder Zijn volk weduwen en wezen en vreemdelingen worden verdrukt. Want de HERE is de bijzondere Beschermers juist van die mensen. Die, daar Hij woont in 't hemelhof, een Vader is der wezen; Die weduwen haar recht verschafft, Die streng haar onderdrukkers straft en voor Zijn wraak doet vrez-

zen. Kinderen van zo'n Vader moeten ook barmhartig zijn.

Heel de kerk had immers zo kennelijk Gods barmhartigheid en vriendelijkheid ondervonden. Had de HERE Zijn volk niet uit het diensthuis geleid? Had Hij Zich niet over hen ontfermd, toen hun hulpgeroep over de slavernij in Zijn oren doordrong?

Dat mocht Israël nooit vergeten. Dat heeft Mozes herhaaldelijk het volk voorgehouden: Gij zult gedenken, dat gij in Egypte slaaf geweest zijt, vreemdelingen geweest zijt. . . . En dat zij daarom maar nooit dat grote kwaad moesten doen, om vreemden, weduwen en wezen te verdrukken.

Gij zult de vreemdeling liefde bewijzen en gij zult het recht van vreemdeling en wees niet buigen. Ook zult gij het kleed der weduwe niet te pand nemen.

De HERE heeft dan ook door Zijn profeten in tijden van afval het volk tot bekering geroepen: Doet recht aan de wees, verdedigt de rechtszaak der weduwe.

Ook in het Nieuwe Testament lezen we van die roeping jegens weduwen en wezen. De kerk te Jeruzalem zorgde voor die zusters. En Jakobus vond dat zó belangrijk, dat hij schreef: Zuivere en onbevleete godsdienst voor God, de Vader, is: omzien naar wezen en weduwen in hun druk. . . .

En wat heeft onze Heiland Zélf niet getoornd over die quasi-vrome Farizeeën, die zich met een vroom smoesje afmaakten van hun plicht om voor hun behoeftige vader en moeder te zorgen.

Ook Paulus achtte die verzorging van weduwen van groot belang. Hij vond het nodig, hierover aan Timotheüs te schrijven, opdat die zou weten, hoe men zich behoort te gedragen in het huis Gods.

Dat is een woord voor alle tijden. Ook voor vandaag.

Tegenwoordig zeggen de mensen wel eens: het diakenambt heeft binnenkort z'n tijd gehad. Er zijn immers geen armen meer. Ook weduwen en behoeftige oude mensen, die ondersteund moeten worden, zijn er niet meer. Er is immers een A.O.W. en A.W.W. En mocht iemand zich nog niet kunnen redden

daarmee, dan kan hij nu de voordelen genieten van de A.B.W. Het is nu geen gunst meer, als de overheid hulp verleent, maar het is een récht geworden. Iedere Nederlander, die niet over de nodige middelen beschikt om in de noodzakelijke kosten van het bestaan te voorzien, heeft récht op financiële bijstand.

De overheid heeft nu de zorg voor de behoeftigen overgenomen.

Nu, laten we vooral niet uit de hoogte oordelen over wat de overheid doet. We mogen dankbaar zijn, als we zien, dat de overheden oog hebben voor de sociale noden. Er is in al dat werk van de overheid veel beschamends voor de kerk van Christus. Wat is de kerk dikwijls schandelijk onbarmhartig geweest jegens broeders en zusters in grote nood.

Maar een overheidswet kan nooit de gelovigen ontheffen van de roeping, die ze van de HERE hebben gekregen.

Timotheüs moet de gemeente leren, als weduwen in ere te houden, die waarlijk weduwen zijn.

Wat Paulus bedoelt met die weduwen, die waarlijk weduwen zijn, wordt ons duidelijk, als we letten op het woord, dat hij hier gebruikt. Dat betekent namelijk: een verlatene, een beroofde. Iemand, die beroofd is van menselijke omgang of steun.

Paulus bedoelt dus die vrouwen, die nadat haar man gestorven is, zonder kinderen of kleinkinderen achterblijven. Dat zijn de echte weduwen. De weduwen in de volle zin van het woord. Zo helemaal alleen op de wereld. Zonder de steun en de hulp van mensen, die naar ze omzien.

't Is ook wat, als zelfs een zoon of schoonzoon 't niet eens voor je opnemen kan.

Wat zijn juist die eenzamen vaak slecht behandeld. Wat hebben ze een onrecht ondervonden. Dat zijn soms de echte verschoppelingen. Ze staan immers toch alleen. . . .

Timotheüs — en in hem alle ambtsdragers en de hele kerk — krijgt nu van de apostel het bevel: Houd die weduwen in ere. Ze moeten met zorg en liefde worden omringd. En blijkens het verband behoort daartoe niet in de laatste plaats het verzorgen in de financiële nooddrift.

Die vrouwen moeten in de kerk geëerd worden.

Zoals de HERE Zelf doet.

Zulke weduwen staan onder de bijzondere bescherming van de HERE. Ze hebben, om zo te zeggen, een wit voetje bij Hem.

Als ze door de gemeente worden onderhouden en verzorgd, dan éért de gemeente ze.

Dat mogen die zusters in nood ook zélf zien. Och, zo heel licht zien ze het als een vernedering, door de gemeente te worden verzorgd. En wat zijn ze ook onbarmhartig vernederd in de kerk!

Maar als hun barmhartigheid wordt bewezen, dan worden ze geëerd. Dan ontvangen ze de eer, die ze waard zijn als kinderen van God. Het is een voorrecht voor de gemeente, als ze behoeftige kinderen van God mag onderhouden en verzorgen.

De HERE kan best voor ze zorgen zonder de hulp van de gemeente. Hij heeft een arm met macht. En van Hem is het zilver en van Hem is het goud.

Maar Hij wil het doen door de gemeente.

Houd als weduwen in ere, wie waarlijk weduwen zijn.

Dat wil zeggen: dat is iets, waartoe de HERE Zijn gemeente verwaardigt, om zo'n eenzaam en verlaten kind van Hem met zorg te omringen.

Diakenen, die ogen hebben om te zien, houden wel werk.

En een gemeente, die leeft van de barmhartigheid van God, moet die barmhartigheid Gods in Jezus Christus maar zichtbaar maken in de eer, die ze betoont aan Zijn kinderen-in-nood.

Hasselt.

J. Waagmeester

„Erbarmelijk machteloos“

Dezer dagen kreeg ik „bij geval“ een paar jaargangen van de Amsterdamse Kerkbode onder ogen. Het waren die van 1936 en 1937. Dat wil zeggen uit de jaren waarin de strijd, de bittere strijd over en naar aanleiding van de zogenaamde meningsverschillen in de Ger. Kerken hoog opvlamde.

De ouderen onder onze lezers weten daar nog alles van. Mannen als prof. H. H. Kuiper, prof. Hepp en anderen beschuldigden op onbarmhartige wijze hun broeders en collega's Vollenhoven, Dooyeweerd, ds. de Graaf, Janse, Schilder e.a. van afwijking van de belijdenis. Hun werk werd zelfs als deformatie getypeerd. Op de synode van Amsterdam werden aan het adres van deze mannen verschrikkelijke dingen gezegd. En deze synode benoemde een aantal deputaten om die „meningsverschillen“ te bestuderen. Maar ook na deze synode ging de strijd voort. En tenslotte leidde die tot de catastrofe van 1944.

In de dertiger jaren was ds. D. Sikkel één

van de redacteurs van de Amsterdamse Kerkbode. Deze Sikkel was een zoon van de bekende ds. J. C. Sikkel, een van de grote figuren uit de tijd der Doleantie, die in 1920 overleed. D. Sikkel was een begenadigd prediker. Wie daar iets van wil merken leze zijn postuum uitgekomen prekenbundel: De Zege is beschoren. In zijn kerkbode schreef Sikkel voortreffelijke artikelen. Een deel ervan werd gebundeld in het boek: Eeredienst, Prediking, Ambt. Welnu deze ds. Sikkel die, zoals men dat wel zegt buiten de partijen stond schreef in 1936 en 1947 een paar artikelen die mij bijzonder troffen en die ik graag aan de lezers onzer kerken ter overdenking wil aanbevelen.

Het eerste is er een uit het nummer van 31 Mei 1936.

Ds. Sikkel bespreekt daarin een brochure, waarin wordt aangedrongen op de vereniging van de Geref. en Chr. Geref. Kerken. Hij vindt die brochure voortreffelijk. Maar aan

deze lof knoopt hij een aantal ernstige, men kan wel zeggen aangrijpende opmerkingen vast over het kerkelijk leven in het algemeen.

Sikkel stelt namelijk de vraag of deze brochure iets zal uitwerken. En die vraag beantwoordt hij met een resoluut **neen!**

Deze krachtige ontkenning beargumenteert hij dan als volgt:

„Ik heb ten opzichte van het kerkelijk vraagstuk de bittere ervaring heb opgedaan, dat argumenten niet meer baten. Indien wij er al naar luisteren, dan hebben we toch langzamerhand een virtuositeit verworven, om onmiddellijk tegenargumenten aan te voeren. Wij zijn langzamerhand zo vastgepraat en vastgeroest in onze eigen voorstellingen dat wij al argumenterend steeds verder van elkaar verwijderd raken. Ik zeg dat heus maar niet ten opzichte van de Chr. Gereformeerden, maar evenzeer ten opzichte van de Hervormden, **en ook ten opzichte van onszelf.**

Wij zijn een debatterend volk. Natuurlijk is daarin iets te waarderen. Maar bij alle waardering staat dit toch vast dat wij er zo niet komen.

Dat geldt zelfs maar niet ten opzichte van het kerkelijk vraagstuk.

Maar dat geldt ook ten opzichte van allerlei vraagstukken, die onder ons kerkelijk Gereformeerden aan de orde zijn.

Nu hoop ik maar, dat men er niet van maakt, dat ik de waarheid wil verdoezelen.

Maar ik geloof, dat het zo hoog noodzakelijk is, dat wij gaan zien en dat wij gaan erkennen, dat wij machteloos zijn.

Erbarmelijk machteloos.

En dat juist nu, nu wij tientallen, ja honderdtallen mensen hebben, die goed kunnen schrijven en spreken en vergaderen. Hooggeleerden en zeergeleerden en wetenschappelijk gevormden. En ik voeg er bij: en goed beoelenden.

Wij bezitten een **onmogelijk** aantal Christelijke en Gereformeerde weekbladen en tijdschriften.

Wie alle vergaderingen wil bijwonen, waartoe hij dringend geconvoceerd wordt, komt dagen tekort.

Ik zwijg er nu nog maar van, dat dit een hoeveelheid tijd en kracht en geld verslindt die beter zou kunnen besteed worden.

Dat is heus het ergste niet.

Maar het ergste is, dat er meer **ontbinding** dan **saambinding** is te constateren.

En telkens worden weer nieuwe publicaties aangekondigd.

Wie gedwongen is van dit alles kennis te nemen, kan zich toch aan een gevoel van moeheid en moedeloosheid niet ontworstelen.

Wij gelijken meer op kinderen, die met hun bouwdozen ieder een huisje bouwen, dan op de door geloof bezielde schare, die zich opmaakt opdat een cathedraal verrijze.

Zien we dat dan niet? Ziet ons volk dat dan niet? Ons Gereformeerde volk. En de Gereformeerden in hun onderscheiden kerkelijke formatie?

Wie wijst hier de weg? Wie wijst de weg, opdat zich in hun eenheid openbaren, die één zijn in Christus?

Moeten wij nu toch eindelijk niet gaan schreeuwen tot God?

Moeten we toch niet eindelijk gaan zeggen: wij zijn van Christus, en omdat we van Christus zijn, daarom zijn wij van elkander.

Wij komen straks samen in Generale Synode.

Kan dat zó?

Kunnen we dan verwachten en gelovig vragen de leiding van de Heilige Geest?

Kunnen wij als Gereformeerde kerken in deze situatie roepen om de eenheid der kerk?

Zullen onze Hervormde en Chr. Gereformeerde broeders en zusters zó in dit ons roe-

pen horen, het roepen van Christus, de Koning der Kerk?

Of zijn wij zo druk met debatteren en argumenteren bezig, dat wij zelf de stem van Christus niet horen, en dat wij zelfs een belemmering zijn, dat anderen die horen?

Ja ik weet wel, dat men zeggen kan, dat dit alles toch nodig is.

En ik zal het niet tegenspreken.

Maar dit zegt de Schrift:

Al ware het, dat ik de gaven der profetie had en wist al de verborgenheid en al de wetenschap, en al ware het dat ik al het geloof had, zodat ik bergen verzette, **en de liefde niet had**, zo ware ik niets.

Heeft dat ons niets te zeggen?"

* * *

Een jaar later, de door Sikkel genoemde synode — die van Amsterdam 1936 — behoort dan reeds maanden tot het verleden schreef Sikkel het volgende artikel.

„Wij doorleven in kerkelijk opzicht een benauwde en benauwende tijd.

Dat benauwende moet mijns inziens niet gezocht worden in het Gereformeerde Kerkelijke leven als zodanig, maar bij hen, die in de pers aan het kerkelijk leven leiding zoeken te geven.

Met name benauwen mij de aanklachten, die in „De Heraut” en in de brochurereeks: „Dreigende deformatie” tegen sommigen onzer worden ingebracht. Aanklachten, die te ernstiger zijn, omdat zij niet kunnen worden losgemaakt van wat in de publieke vergadering der Generale Synode gezegd is.

Dit alles is te pijnlijker omdat het hier gaat tegen uitlatingen van enkelen onzer uitnemendste mannen, die in jarenlange arbeid getoond hebben dat zij bezielde zijn met oprechte liefde voor de Gereformeerde belijdenis en dat zij niets anders bedoelen dan biddende het Gereformeerde Kerkelijke en wetenschappelijke leven te dienen.

Reeds hieruit had moeten volgen, dat men zeer ernstig rekening had moeten houden met de waarschijnlijkheid, dat de conclusies, die thans uit hun uitlatingen getrokken worden, onjuist **moesten** zijn.

Ook na nauwkeurige lezing der thans reeds verschenen brochures ben ik van de gegrondheid der aanklachten allerminst overtuigd.

Door zeer velen, waaronder ook ik behoor, wordt de publicatie dezer aanklachten diep betreurd.

Dat door vele kerkelijke organen — „de Reformatie” voorop — hiertegen krachtig wordt gereageerd en geargumenteed acht ik verblijdend en noodzakelijk.

Tot dusver zweeg ik. Thans acht ik het onverantwoord nog langer te zwijgen, temeer omdat ik vroeger ook bedenkingen heb ingebracht, tegen de **wijze**, waarop in „de Reformatie” over verschillende vraagstukken geschreven werd.

Thans gaan mijn bezwaren niet slechts tegen de **wijze**, maar vooral ook tegen de **inhoud** van wat geschreven werd in „de Heraut” en in de genoemde brochurereeks.

Het is duidelijk, dat zulke bezwaren heel wat ernstiger zijn, en waar ik vroeger sprak, zou zwijgen thans weinig karaktervol zijn. Natuurlijk is wat ik nu zeg, zoals altijd, alleen voor mijn persoonlijke verantwoording.

Of ik nu van dat schrijven in al die kerkelijke organen effect verwacht in deze zin, dat de aanklagende broeders van ongelijk overtuigd zullen worden?

Neen! En dat is juist het benauwende.

Ik ga uit van de veronderstelling, dat beiderzijds bedoeld wordt de waarheid te dienen.

Ik geef toe, dat er aanleiding gegeven kan zijn en gegeven is tot geprikkeldheid.

Ik kan ook weer niet anders dan dankbaar zijn aan de broeders, die met grote inspanning arbeiden om het ongegronde dezer aan-

VERGADEREN

Bij elke kerkelijke handeling staat voorop: het vergaderen, het vergaderen, het VERGADEREN. Bijeenbrengen en bijeenhouden, voor zover het aan je zelf ligt, van wat God wil hebben samengevoegd op de goede grondslag van belijden. Als je niet het hele veld overziet, raak je zó maar in het slop der secte....

Het mag ónze schuld niet zijn, als een ander, die in God gelooft, bij ons geen Avondmaal vieren kan. Dat moet aan zijn domme of slechte daad liggen, niet aan de onze. Ik ben bang dat we dit wel eens vergeten....

Ik houd van vechters.

Maar niet van drijvers.

Ik kijk niemand erop aan, dat hij dat is. Ik geloof wel, dat het gevaar ons allemaal bedreigt. Ik wil geen Ridderbos wezen (in 1944), maar ook geen contra-Ridderbos (na 1944). Ik wil nog net zo wezen als vóór 1944. Doodgewoon gereformeerd en blij met een kerk die zo breed is als in die periode.

K. Schilder

klachten en het ontoelaatbare van deze **wijze** van klagen aan te tonen.

Dit kost aan beide kanten geweldige energie, en niemand doet het met vreugde.

Maar leven met mij constateren met grote onsteltenis, dat wij met al onze inspanning **machteloos** zijn.

We horen niet eens elkanders argumenten. Argumenteren is machteloos.

Het moet geschieden, maar het baat niet.

En intussen wordt grote schade aangericht.

De liefde voor instellingen, die de Here ons op ons gebed geschonken heeft dreigt te verkillen.

In ons kerkelijk leven dreigt wantrouwen te ontstaan. Mijns inziens wordt gewaarschuwd tegen gevaren, die er niet zijn, en ontbreekt het waarschuwend woord tegen gevaren, die zeer dreigen.

Het wordt steeds moeilijker vooral voor de jongeren om in deze situatie toch de heerlijkheid van het kerkelijk leven te zien.

Het **mag** zo niet doorgaan.

Is er gezondigd tegen de broederlijke liefde, dan moet dat beiderzijds beleden worden. Maar zó mag het niet langer.

Ik ga steeds meer geloven, dat de Here ons in onze machteloosheid tentoonstelt, opdat wij gezamenlijk ons zullen verootmoedigen.

Bekering, kerkelijke bekering is noodzakelijk.

Natuurlijk kan ik ook niet aanwijzen van welke instantie hier het initiatief moet uitgaan. Ik denk dat zulk een instantie niet bestaat. Maar ik zie maar één uitweg. Die is deze, dat in al onze kerken **gebeden** wordt.

En dat zij steeds krachtiger gaan roepen: Broeders om Gods wil zo mag het niet langer.

Wij zijn de machtelozen!

En het geheim van onze macht kan alleen liggen in Christus, Die ons kracht geeft.

Bij Hem, in Wien wij geloven, zullen wij elkander vinden”.

* * *

Dit zijn de artikelen van ds. Sikkel.

Ze zijn de overdenking ten volle waard.

In een volgend nummer willen wij er D.V. een paar opmerkingen aan vast knopen.

C.V.

Kerkelijk Leven

* * Nogmaals: „Spelen met vuur”.

In ons blad van 5 februari schreven we een stukje onder het opschrift „Spelen met vuur”. Daarmee typeerden we het bedrijf van De Reformatie in een artikel op 30 januari: De crisis in Noord Holland. De schrijver van dat artikel, prof. Kamphuis is daardoor geraakt. Hetgeen de bedoeling was. Ofschoon het er ons veel meer om begonnen was de lezers van ons blad en via hen de kerken tijdig te waarschuwen.

We raakten De Reformatie.

Blijft de vraag: of we misschien schoten met spek. Dat laatste is zo als prof. Kamphuis in zijn reactie — „Onjuiste informatie” gelijk heeft. Dat willen we onderzoeken.

We beperken ons tot het cardinale punt. En laten het klein goed rusten. Dat achten we de moeite van weerlegging niet waard. Het zou de aandacht van het hart van de zaak afleiden.

We schreven:

„De particuliere synode van Noord Holland nam het mandaat harer afgevaardigden terug. Of dat terecht of ten onrechte geschiedde kan in dit verband blijven rusten. Maar bepaald gevaarlijk wordt het indien hetgeen Noord Holland deed aldus wordt geïnterpreteerd: de Noordhollandse kerken verbraken door de terugroeping harer afgevaardigden het kerkverband en nu moet elke kerk kiezen tussen de Noordhollandse en de overige kerken”.

Aldus schreven we.

En stelden dus dat volgens De Reformatie

a) dat de Noordhollandse kerken door de terugroeping harer afgevaardigden 't kerkverband verbraken;

b) dat elke kerk nu kiezen moet tussen de Noordhollandse en de overige kerken.

Zie daar onze „onjuiste voorlichting”.

De Reformatie heeft dat dus NIET geschreven.

We willen zien.

Ada) Prof. Kamphuis zegt op 13 februari: „Ik sprak niet: VERBREKEN VAN HET KERKVERBAND als een formele beslissing, maar van:

'afscheuring van de kerken uit Noord-Holland van het geheel der Gereformeerde Kerken in Nederland', en van:

'dat verband wordt uiteengerukt en feitelijk lamgelegd', en van:

'de particulier synodale feitelijke afscheuring van het verband der Gereformeerde Kerken' en van een:

de 'overige ressorten metterdaad de rug toe (.....) wenden?

De lezer vergelijkte nu eens hetgeen wij schreven onder a) en hetgeen prof. Kamphuis schreef en door ons is weergegeven onder Ada). Dan zal hij zien dat hetgeen wij op 5 februari schreven klopt als een bus op wat De Reformatie schreef op 30 januari en herhaalde op 13 februari.

Nimmer en nooit schreven wij dat De Reformatie op 30 januari zou hebben beweerd dat de particuliere synode van Noord Holland een formele beslissing had genomen het kerkverband te verbreken. Maar we schreven dat volgens De Reformatie de Noordhollandse kerken DOOR DE TERUGROEPING VAN HAAR AFGEVAARDIGDEN, dus door dat FEIT door die DAAD het kerkverband verbraken. Wat is dat anders dan een volkomen juiste weergave van hetgeen prof. Kamphuis schreef: „afscheuring”, „uiteengerukt”, „feitelijk lamgelegd”, „de feitelijke afscheuring van het verband der Gereformeerde kerken”, „de overige kerken metterdaad de rug toekeren”?

Onze conclusie mag zijn: dat we op 5 februari op dit punt De Reformatie van 30 januari ten onrechte van onjuiste voorlichting door prof. Kamphuis beschuldigd worden.

Thans punt 2.

We herhalen nog eens wat we schreven.

b) dat elke kerk nu kiezen moet tussen de Noordhollandse en de overige kerken.

Prof. Kamphuis antwoordt: Dat schreven we nu precies niet. We schreven: dat „in Noordholland nu iedere kerk en iedere mindere vergadering met dit dubbele feit te maken krijgt:

1. met de particulier-synodale feitelijke afscheuring van het verband der Gereformeerde Kerken in Nederland;

2. met de verbroken samenleving in Noord-Holland (primair de classis Haarlem zelf.

Men zal nu moeten kiezen”.

Tot zover prof. Kamphuis.

En daarop klopt hetgeen wij schreven onder b) precies.

Immers volgens prof. Kamphuis moet nu elke Noordhollandse kerk kiezen vóór of tégen de daad van de laatste particuliere synode, die haar afgevaardigden naar de generale synode terugriep.

Als de noordhollandse kerken dat zouden doen volgens dit advies van prof. Kamphuis dan is de scheuring in Noordholland een feit. Dan komt er een groep kerken, die zegt: dat was een goed besluit van de p.s., en een andere groep, die zegt: dat was een slecht besluit van die p.s. Eén groep, die zegt: „wij doen aan „de feitelijke afscheuring van het verband van de Gereformeerde kerken mee”. En een andere groep, die zegt: „Wij doen daar niet aan mee”.

Dan ligt Noord Holland in tweeën.

Als men daar naar prof. Kamphuis luisert.

Dan is er in Noord Holland een scheur.

En als dat zo zou worden, dan begint de poppekast overal.

Dan krijgt men in elke kerk buiten Noord Holland te doen met de vraag: Welke kerken in Noord Holland hebben het nu bij het goede eind?

Dan moet, gelijk wij schreven, elke kerk kiezen tussen de Noordhollandse en de overige kerken.

Of dacht prof. Kamphuis dat de brand, die in Noord Holland zou uitbreken als men daar naar hem zou luisteren op de grens met ZuidHolland en Utrecht zou blijven staan?

Die brand vrezten we.

Daarom wilden we het vuur waarmee prof. Kamphuis speelt, blussen.

Geén kerkscheuring om en tengevolge van de novemberstorm op de generale synode.

Die synode is weg.

Zij ruste — en we bedoelen dat in de meest letterlijke zin des woords — IN VREDE.

Straks komt er wel weer een nieuwe synode. Ook met afgevaardigden uit Noord Holland.

Men leze ook hetgeen we op 12 februari schreven over Synode en Kerkverband.

We hebben de moeite, echt: de moeite genomen om prof. Kamphuis' beschuldiging te weerleggen om de kracht onzer waarschuwing: „Spelen met vuur” te handhaven.

(ongecorrigeerd) G. Visee

.... Dat moeten wij maar veel doen: met twee of drie samenkomen. en eenparig bidden om het behoud van een zondaar, om terugbrenging van gevaarlijke dwaalwegen. waarop we broeders zien gaan.

Dat is veel machtiger dan b.v. artikeltjes tegen hem gaan schrijven. Die prikkelen tot verzet. Die zijn altijd ook op onjuistheden te vangen.

Maar het gebed van rechtvaardigen vermag veel.

Dan gaat de HERE Zich erachter stellen.

Met Zijn levendmakende Geest.

Die krachten ontbindt, waar wij geen idee van hebben.

te BERDE

„Johannes Markus was, zoals wij plegen te zeggen, uit een goed nest. Zijn moeder, die klaarblijkelijk een welgestelde weduwe is geweest, behoorde tot een der eerste lidmaten van de Jeruzalemse Gemeente. Mogelijk hebben er al banden bestaan tussen dit gezin en de Heiland tijdens Zijn omwandeling. Maar wij willen bij het zekere blijven, de Gemeente te Jeruzalem was in het huis van deze Maria vergaderd. Als Petrus des nachts uit de gevangenis van Herodes bevrijd is, gaat hij naar haar woning en vindt daar de gemeente bijeen, biddend voor des apostels behoud. Johannes Markus heeft alzo de heerlijke lentetijd van de Kerk medegemaakt, hij heeft haar kopstukken ontmoet, met de apostelen intiem verkeer. Bovendien was hij met twee voor- aanstaande figuren uit de Gemeente op het nauwst verbonden. Petrus schijnt, wat wij noemen, zijn geestelijke vader te zijn geweest, die hem heeft onderwezen in het evangelie en hem door de Doop der Christelijke Kerk heeft ingelijfd. Algemeen wordt aangenomen, dat op de achtergrond der evangeliebeschrijving naar Markus de figuur van Petrus prijst; Simon, zoals juist zijn intimus in dat evangelie zo dikwijls schrijft. De vurige Petrus zal niet nagelaten hebben zijn beminde leerling te spreken van de heerlijkheid van de ambtelijke dienst onder de enige Koning Jezus Christus. De andere figuur van betekenis, die grote invloed heeft gehad op de jonge man, is Barnabas geweest.

Van geboorte uit het priesterlijk geslacht van Levi, had hij van de Here een priesterlijk hart ontvangen. Hij was een goed man, staat er elders, vol des Heiligen Geestes. Barnabas was een der eersten die een akker verkocht om in de noden der armen te voorzien. Barnabas was de eerste te Jeruzalem om Saulus, na zijn bekering geschuwd door de broeders, bij de hand te nemen en tot de apostelen te leiden. Als de jonge christenen uit de heidenen moeten worden opgebouwd in het geloof, zeggen de apostelen en de ouderlingen: dat is juist iets voor Barnabas! Deze goede man had er zulk een behagen in die tedere jonge levens te verzorgen, hij kon hen zo hartelijk vermanen: Blijft toch dicht bij de Here Jezus, dicht bij Jezus is het goed! Welnu, deze Barnabas was een neef van Johannes Markus, voor zulk een bloedverwant stort men gaarne het hart uit. Als de jonge christen het aan dat begrijpende hart openbaart dat hij zulk een lust heeft om de Here te dienen in het evangelie, zet Barnabas daar geen domper op. Hij meet de bezwaren niet uit noch somt de moeilijkheden op. Hij zal gezegd hebben: Waag het maar met God, de Here is goed!

De tijd komt dat de hartewens van Markus zal worden vervuld. Als Paulus en Barnabas op hun eerste zendingsreis uittrekken, nemen zij hem als hulprediker mede. Maar het gaat niet lang goed, spoedig lezen wij dat deze hulprediker naar het ouderlijk huis is teruggekeerd. De bijzondere aanleiding is ons niet bekend, maar wel bleek dat hij niet zo overgegeven was aan de dienst des Heren als voor de arbeid in het evangelie noodzakelijk is. Hij had de hand aan de ploeg geslagen en had omgezien naar wat achter ligt. Dat zijn begeerte, zij het dan zwak, nochtans oprecht was, blijkt uit het feit dat hij bij de tweede zendingsreis gaarne weer mede wil gaan. Goed! zegt Barnabas. Dat nooit! zegt Paulus, die deserteur wil ik nooit weer mede hebben! Paulus was een heel andere man dan Barnabas. Een groot man, doch met de fouten van een groot man. Zelf uit één stuk, stelde hij ook aan zijn medewerkers hoge eisen. Zijn uitgangspunt was goed; voor de dienst van Jezus is het beste niet goed genoeg, voor zwakkelingen, voor mensen die zichzelf zoeken, is daarin geen plaats. Toch ontbrak het de apostel ditmaal aan de zachtmoedigheid en het geduld, die de dienaar van Christus moet bezitten. Hij maakt zichzelf geducht boos op zijn medebroeder Barnabas, hij breekt alle banden met hem af en kiest zich in Silas een nieuwe reisgezel. Dan neemt Barnabas met zijn neef het zendingswerk ter hand, hij zegt als het ware: Wij zullen het samen opnieuw proberen, Markus, de Here is goed!

Dan zwijgt de geschiedenis een poos over hen beiden. Later blijkt dat Markus een uitnemend dienaar des evangelies en een sierlijk ambtsdrager der Gemeente is geworden. Hij werd een prediker bij de gratie Gods, die door zijn evangelie ons nog toespreekt. Wat zal Barnabas zich daarin hebben verblijd! Doch ook Saulus verheugde zich. Zijn verbittering is niet gebleven, driemaal schrijft hij in zijn brieven zeer gunstig over Johannes Markus. Ja, tenslotte wil hij hem zelfs bij zich hebben en geeft aan Timotheus de opdracht: Breng Markus mede, want hij is uitstekend geschikt! Zo vereent God weer de harten van Zijn kinderen. Zo leidt Hij ons, die dikwijls faalden, op tot de Heilige Dienst! Heerlijk, dat er zulke geschiedenissen als van Johannes Markus in de Bijbel staan! God laat ons nooit in 's haters wreed vermogen, wie ons verdoemt, de Héer verdoemt ons niet”.

Bovenstaand „Even Parkeren” van de hand van N. Baas trof ik aan in de „Reformatie” van 14 juni 1940. A.

Op bezoek bij de kerk der Waldenzen

XXII

De glorieuze wederkeer III

Strijd en moeite en ook tegenslagen zouden de Waldenzen ook verder niet bespaard blijven. Reeds twee dagen na hun gezworen eed kregen zij volop de gelegenheid hun trouw aan de Here te bewijzen.

Terwijl zij Villar aanvielen, werden zij in twee richtingen uiteengeslagen. Bij die gelegenheid werd ook dominee Montroux gevangen genomen. De ene helft van het Waldenzen legertje werd teruggeslagen naar Bobbio en de anderen, met Arnaud aan het hoofd, naar de Valleien van Angrogna en Martino. Hier liet de aanvoerder, kapitein Turel, de moed zakken; hij wanhoopte aan de actie en keerde met zijn landslieden, die zich bij de Italiaanse Waldenzen hadden gevoegd, naar Frankrijk terug. In het uur van uiterste nood werd hij een deserteur en liet hij de Waldenzen in de steek. Vanzelfsprekend had dit een zeer ontmoedigend effect op de Waldenzen onder Arnaud. Deze nam evenwel nu geheel de leiding in handen, ook militair, en wist het moreel te herstellen. De toestand der Waldenzen werd ondertussen steeds ernstiger. De Franse troepen herstelden zich en keerden in steeds groter aantal terug en brachten de in het nauw gedreven Waldenzen tot een desperaat besluit. Zij trokken op naar de Balziglia, vier pieken van de Mont Selvoux, 8500 voet hoog, wel de Quatre Dents de vier tanden, genoemd. Op het platform boven op de berg werden in allerijl loopgraven, overdekte gangen en borstweringen aangelegd en een twintigtal houten loodsen gebouwd. In deze fortificatie nam Arnaud met zijn geslonken legertje van 370 getrouwen zijn intrek om er te overwinteren. Voordat de winter inviel, hadden de Fransen nog wel getracht, deze wijkplaats der Waldenzen te overmeesteren, maar zij werden afgeslagen en moesten zich terugtrekken met de dreigende strijdkreet: Tot weerziens met Pasen!

Waarvan moesten de mensen evenwel leven? De bevolking van Roderetto had de laatste herfst door het slechte weer de oogst niet kunnen binnen halen. De Waldenzen vonden het graan onder de sneeuw en haalden het binnen.

Arnaud zegt hiervan in zijn verslag van de tocht: „Kan iemand weigeren, de hand Gods te erkennen in deze buitengewone omstandigheid, dat de Waldenzen in staat werden gesteld, midden in de winter te oogsten”.

Tweemaal per week leidde Arnaud de dienst des Woords en des morgens en des avonds van elke dag verenigde men zich in gebed. Zo versterkten zij elkander in het geloof, daar boven in de bergen, verlaten en eenzaam, als in een arendsneest boven op de toppen der Alpen.

Maar toen de lente kwam, keerde ook het gevaar en de strijd in alle hevigheid terug. En hiermee zijn wij toegekomen aan het meest dramatische moment van deze gigantische worsteling.

Op 2 mei klommen 500 van de beste en meest geharde soldaten van de beruchte generaal Catinat naar boven tegen de hellingen van de Balziglia. Maar zij bereikten hun doel niet. Dodelijk geweervuur velde 200 van de 500 neer en de Waldenzen maakten zelfs gevangenen, waaronder de commandant van de vijand, Kolonel Porat. Bij het begin van de actie had deze zijn soldaten nog overmoedig toegeroepen: „Jongens, vanavond moeten we daar slapen in die loodsen daarboven”. Inderdaad, zijn bedje werd er gespreid, maar anders dan mijnheer zich dat had gedacht.

De generaal Catinat vertrok zelf naar Lombardije en gaf het bevel over aan de markies de Feuquières. Deze concentreerde een leger van 4000 soldaten rondom de vier rotsen van de Balziglia, de Waldenzen volkomen insluitende.

Voordat de bevelhebber zijn artillerie in actie bracht, sommeerde hij de Waldenzen zich over te geven. Maar Arnaud antwoordde hierop in fiere en gespierde taal: „Wij zijn geen onderdanen van de Koning van Frankrijk en Uw vorst is geen gebieder van dit land. Daarom is het onwettig met U te onderhandelen. Wij zijn hier in het land, dat we van onze vaders hebben geërfd. Hier zullen we met de hulp van de Here der heerscharen leven en sterven al schieten er straks ook maar tien man over. Gij wilt Uw kanonnen laten spelen, zegt ge. Welnu, laat ze vieren! Wij blijven hier”.

Toen begon op de 14e mei het gebulder der kanonnen, als inleiding tot de beslissende aanval. Reeds spoedig waren voor 12 uur des middags de borstweringen bezweken en de belangrijkste verdedigingswerken der Waldenzen in puin geschoten. Toen de kanonnen zwegen, werd vervolgens van drie kanten een verwoede aanval ingezet. De Fransen slaagden erin, de loopgraven der Waldenzen te bereiken. De Waldenzen vochten als leeuwen, maar ze moesten toch al vechtend terrein prijsgeven en bastion na bastion ontruimen. De overmacht van 12 tegen 1 was daarbij overrompelend groot.

Nadat de Castello-top was gevallen, trokken de Waldenzen, van alle kanten bedreigd, zich op de piek „Pan di Zuccherò” (Suikerbrood) geheten, terug. Dood of overgave scheen hun allen te wachten. Dat zou dan het einde worden van heel deze weg van lijden en strijden.

Maar God bracht uitkomst. Er kwam plotseling een dichte mist opzetten. Reverent James Gibson, maakt, dit verhalend in zijn brochure „The Waldenses”, die in Engeland een derde druk beleefde, een zinvolle verwijzing naar de woorden uit de afscheidsrede van Mozes uit Deut. 1 : 30 over het volk Israël, staande voor de bergen der Amorieten: „De HEERE, uw God, die voor u uitgaat, Hij zal voor u strijden”. Enige tijd geleden hoorden wij een preek over deze perikoop.

Gewaarschuwd door de droeve geschiedenis der Israëlieten, die de bergen niet overtrokken en het beloofde land niet zagen, streken en volhardden hier deze geloofshelden der Waldenzen op hun bergen en wisten van geen wijken of overgave.

Toen kwam de grote kennis van het terrein rond Baziglia, zoals we reeds opperden, de Waldenzen te pas. Kapitein Ton Poulat, wiens geboortegrond dit was, bood aan, allen in veiligheid te brengen dwars door de wachtvuren van de vijanden heen. Hun eigen wachtvuren lieten ze rustig branden toen ze de uiterst gevaarlijke manoeuvre begonnen. Daarvoor moesten ze zich laten afglijden van een zeer steile rots boven een ijzingwekkende gapende afgrond! Een voor één achter elkaar daalden ze geluidloos als schimmen van de rots af; om alle geluid te vermijden, liepen ze blootsvoets achter hun gids aan. Bij de gevaarlijke helling aangekomen, moesten ze, zittend of op hun knieën, zich vastklampend aan rotspunten, zich laten afzakken. Plotseling gleed één van hen uit. In zijn angst liet hij zijn keteltje los en dit viel met veel geraas naar beneden. „Werda” klonk er van een schildwacht. Het bleef doodstil. De schildwacht sloeg gelukkig geen alarm. De gevaarlijke tocht slaagde. Toen de Fransen de volgende morgen verzameling bliezen voor de laatste aanval, waren de Walden-

zen reeds buiten het bereik van de twee kanonnen van De Feuquières. De Fransen constateerden vloekend, dat die verwenste „barbetti” toch nog aan hun dodelijke omhelzing wisten te ontsnappen. Zij achtervolgden hen wel, maar slaagden niet erin, hen in te halen. Een lelijke tegenvaller voor de Franse bevelhebber, die, wat al te haastig gebakerd, de vorige dag de overgave van de Waldenzen aan minister Louvois reeds had gemeld. Nu moest hij met schaamte bekennen, dat de „barbetti” hem te slim af waren geweest. De mist kreeg de schuld. Zo was God ter bevrijding en uitleiding der Waldenzen voorgegaan.

Twee dagen later kwam Arnaud met zijn handjevol helden te Promollo aan. Daar vernam hij, dat generaal Catinat een ultimatum had gericht aan hertog Victor Amedeus II, waarin geëist werd, dat deze binnen drie dagen zou beslissen, of hij zich voor of tegen Frankrijk stelde. Hij hoorde tevens, dat de hertog op het punt stond, aan Lodewijk XIV van Frankrijk de oorlog te verklaren.

Het is duidelijk, dat deze ontwikkeling voor de Italiaanse Waldenzen gunstig was. Deze vijandschap tussen Frankrijk en Italië zou voor de Waldenzen meteen betekenen, vrede en vrijheid, althans voorlopig.

Geheel in deze geest was dan ook de ontwikkeling van de situatie. Het duurde slechts enkele dagen en toen kwam het decreet af van de hertog, waarbij de Waldenzen de officiële toestemming verkregen, naar hun geliefde valleien terug te keren. Op zondag, 18 mei, werd dit bericht bevestigd. Ze waren juist naar Pra del Torno gegaan, toen twee afgezanten van de hertog Amadeus II hun kwamen meedelen, dat de hertog was toegetreden tot het Verbond van Engeland, Holland, Oostenrijk en Duitsland tegen de Zonnekoning Lodewijk XIV, tengevolge van welk bondgenootschap de hertog nu in staat van oorlog was met Frankrijk en de Waldenzen daarom vrede aanbood. De hertog, nog niet zo lang geleden bezig sluipmoordenaars te huren om hun leider uit de weg te ruimen, besefte wel, dat, om de Waldenzen te overtuigen van de oprechtheid van zijn gevoelens, er wel het één en ander gedaan moest worden. Nu, hij voegde dan ook de daad bij het woord. Hij zond in ruime mate levensmiddelen en ammunitie en alle gevangen Waldenzen van de laatste maanden werden meteen in vrijheid gesteld. Dat was alles ongedacht en onverwacht heerlijk.

Op 4 juni 1690 vaardigde de hertog een edict uit, waarbij de Waldenzen volle vrijheid ontvingen om weer in hun valleien terug te keren en bovendien om daar alle Hugenoten te ontvangen en te herbergen, die de toevlucht tot hen zouden zoeken. We behoeven waarlijk niet met erg veel waardering tegenover de hertog te staan. Het was alleer zijn politiek eigenbelang, dat hem hiertoe bracht. De Waldenzen waren wel zo nuchter, dit ook zo te zien. Zij zagen evenwel in het geloof, gelijk zij gewend waren, daarin de hand des Heren, die toegesnelde was tot hun hulp en daartoe ook beschikte over Zijn knecht, de hertog Amadeus II. Zij gaven dan ook van dit alles God de eer.

In zijn gesprek met Arnaud, dat hierop volgde, ging de hertog van zijn kant zelfs zover, dat hij verklaarde: „Geef uw leven in mijn dienst en ik zal het mijne geven voor u, zelfs al zou ik niet meer hebben dan een korst droog brood, ik zal het met u delen. Slechts én God én vorst hebt gij te dienen; dient hen beiden trouw”.

Schone woorden, maar waardeloos. Hebt u met mij er begrip voor, dat Arnaud en zijn mannen er door werden begoocheld? Even schone woorden had Karel Emanuel I te Villar gesproken op een eerder tijdstip. Ook die bleken voos en perfide te zijn. Wij lopen nu

even op de geschiedenis vooruit, het zou weer zo gaan.

Maar ondertussen zou men nog heel wat beleven. Graaf Solaro di Govone, de man, die nog geen jaar geleden van de hertog de opdracht kreeg, Arnaud door sluipmoordenaars te laten ombrengen, kreeg nu van zijn hertog de opdracht, samen met de man, die hem een jaar geleden moest zien te vermoorden, de goede terugtocht van de andere Waldenzer ballingen te verzorgen en te organiseren. Tableau! En hoeveel waren dat er nu? Begin 1686 waren het er nog 30.000. Nu, negen jaar later, waren het er na de vrije terugkeer van allen niet meer dan 6000. Wie beschrijft het onnoemelijk leed, dat niet alleen die 6000 hadden doorstaan, maar meer nog wat die verdwenen 24.000 hadden moeten ondergaan.

Om de rechten der Waldenzen behoorlijk te securen, volgden nog meer edicten. Paus Innocentius XII gaf naar aanleiding daarvan een oekase uit aan de hoge Italiaanse geestelijkheid, dat zij aan die edicten niet waren gebonden en zich er niets van behoefden aan te trekken. Toen beleefde men even een stukje dappere ongehoorzaamheid van de hertog van Savoye tegenover zijn paus. De hertog gelastte op zijn beurt de senaat van Turijn, het betreffende pauselijke decreet te vernietigen en verbood tevens, om het in zijn staten te publiceren. In de politiek was ook toen veel mogelijk. Hoe beoordeelde onze Prins Willem III dit alles? Aanvankelijk was hij wat verstoord, toen

hij vernam, dat Arnaud zelf het tijdstip van zijn actie had bepaald. Maar toen hij de wondervolle uitkomst vernam, gaf hij ook van zijn kant verder alle hulp. Hij benoemde Arnaud zelfs tot kolonel van het Engelse leger. Een prachtige onderscheiding voor deze leraar en veldheer der Waldenzen. Welk een legerpredikant!

Arnaud overleed op 8 september 1721 te Schönenberg in Württemberg in Duitsland, waar hij voor de Franse en Waldenzer refuges een toevluchtsoord had gecreëerd. Hij werd begraven in de oude kapel van Schönenberg. Zijn tombe draagt de volgende inscriptie, die duidelijk tot uitdrukking laat komen, wat waarlijk de inhoud van het leven van deze knecht des Heren was geweest:

Je prêche, je combats, j'ai double mission.
Et de ces deux emplois mon âme
est occupée.

Il s'agit aujourd'hui de rétablir Sion;
Il faut la truelle et l'épée.

Ik preek, ik strijd, ik heb een
dubbele opdracht,
En van die twee bezigheden is mijn
ziel vervuld.
Het gaat er om vandaag Sion te
herbouwen;
Daarvoor zijn nodig troffel en zwaard.

P. Groen

„De geesten der volmaakte rechtvaardigen”

(Hebr. 12 : 23)

In het aan de Heilige Schrift gewijde deel van zijn werk „De voorzeide leer” heeft ds. C. Vonk ook besproken de woorden die we boven dit artikel plaatsten. Hij beperkte daarbij zich niet tot deze zinsnede, doch schonk ook aan de naaste omgeving daarvan de nodige aandacht. Zo werden vijf bladzijden uitgetrokken voor de uitleg van Hebr. 13 : 22-24 (Ib, p. 133-138).

Wanneer we in dit artikel de mening van ds. Vonk gaan bestrijden, dan is het vandaag wellicht dienstig enkele dingen vooraf uitdrukkelijk te zeggen.

1. Onze critiek betreft een klein détail. Wat het geheel van Vonks werk betreft: daarvoor heb ik de grootste waardering. Zelden las ik een zo rijk boek.

2. Het verschil in opvatting tussen Vonk en mij ligt op exegetisch niveau. Confessioneel heb ik tegen den auteur geen enkel bezwaar; hier niet, en nergens, voorzover ik zijn werk thans gelezen heb.

3. Mijn eigen exegese is maar een voorslag, die ik in de eerste plaats den bestreden auteur, maar verder ook allen die zich moeite geven de Schrift te verstaan, ter overweging voorleg.

Om dan maar van wal te steken: eens ben ik het met Vonks slotsom op p. 138: „We concluderen, dat de woorden „de geesten der volmaakte rechtvaardigen” van Hebr. 12 : 23 de idee van een bewaarplaats van afgescheiden zielen of geesten van dode mensen of hoe men het noemen moge evenmin steunen als daarvoor grond te vinden bleek in 1 Petrus 3 : 19”. Mijn critiek meen ik het best te kunnen laten inzetten bij wat de auteur schrijft op p. 136 over het noemen van God als Rechter: „Dit zal de auteur niet neergeschreven hebben om zijn lezers met het toekomstige oordeel van de jongste dag te verschrikken. Zulks zou kwalijk gepast hebben

in dit stuk, waarin hij tegen de achtergrond der verschrikkingen van de Sinaï juist het liefelijk voorrecht der Hebreëen schetst”. Ik meen, dat het verband juist wél de gedachte wettigt die Vonk afwijst.

Wat motiveert nl. de „want”-periode die in vs. 18 begint? Toch een reeks **vermaningen**, waarvan elk gepaard gaat met een verwijzing naar de **vreselijke gevolgen** die te voorzien zijn als men ze in de wind slaat:

- 12/3 Heft de handen
strekt de knieën
maakt een recht spoor
anders raakt het kreupele uit het lid.
- 14 Jaagt naar vrede
anders zult ge den Heere niet zien,
- 15 toeziende, dat niemand verachttere
dat er geen bittere wortel opschiet
en daardoor zeer velen zouden besmet
worden.
- 16/7 Laat niemand zijn als Ezau
want gij weet, dat hij later afgewezen
werd.

Aan het slot van de motivering van deze vermaningen (vss. 18-24) laat de schrijver opnieuw een vermaning horen (vs. 25 „Ziet toe, dat gij Hem die spreekt niet afwijst”), weer met een motivering.

En deze verdient wel onze bijzondere aandacht. Ze luidt nl.: „want als genen niet ontkomen zijn..., hoeveel te minder wij...”. Hier blijkt: de schrijver herinnert aan de schrik van Sinaï niet om te betogen: „hoe heel anders staat gij er voor”, maar om het besef te wekken: „hoe veel **erger** zijn wij er aan toe” (als wij nl. de genade loslaten).

Tenslotte: het hoofdstuk eindigt met nogmaals een vermaning: „Laten wij God vereren **met eerbied en ontzag**” met als motivering „want onze God is een **verterend vuur**” (vss. 28/9).

Als ik dit in aanmerking neem, zeg ik: die herinnering aan Gods rechterschap in vs. 23 kon toch wel eens neergeschreven zijn om de

lezers ontzag in te boezemen en vrees voor afval.

Ten overvloede zou ik nog willen wijzen op een parallel in deze zelfde brief, nl. 10 : 25-31. Ook daar hetzelfde argumentum a fortiori (vs. 29 „hoeveel zwaarder straf”) ontleend aan een vergelijking met de mozaïsche bedeling (vs. 28); ook daar een slot (vs. 31 „vreselijk is het te vallen in de handen van den levenden God!”), dat herinnert aan het slot van ons hoofdstuk. Dáár nu is de verschrikking van het oordeel de gelovigen met zo duidelijke woorden voorgehouden, dat ze voor geen tweeërlei uitleg vatbaar zijn (vss. 26/7 „want als wij opzettelijk zondigen..., blijft er... een vreselijk uitzicht op het oordeel en de felheid van een vuur, dat de weerpannigen zal verteren”).

Worden zo naar onze indruk de omstreden woorden („geesten van volmaakte rechtvaardigen”) voorafgegaan door een verwijzing-met-dreigende-strekking naar den gestrengen Rechter die als een verterend vuur wraak zal oefenen, we willen ook letten op wat volgt, in ’t bijzonder op de woorden „het bloed der besprenging, dat krachtiger spreekt dan dat van Abel”.

Dat „het spreken van Abels bloed” te verstaan is vanuit Gen. 4 : 10, is dunkt mij zonder meer duidelijk. Ook Vonk zegt (p. 138), dat Abels bloed „vroeg om straf en wraak”. Echter: gezien de algemene tendenz van dit gedeelte (zie boven) geloof ik weer niet, dat „de dood van Christus hier gesteld (zou) **bijntegenover** die van Abel” (aldus Vonk, p. 138; vet van mij). Ook hier hebben we m.i. weer een „a fortiori”: Christus’ bloed roept (als het nl. onrein geacht wordt, vgl. 10 : 29!) **luidter om wraak** dan dat van Abel

Zo staan dus blijkbaar de woorden „geesten van volmaakte rechtvaardigen” ingesloten door twee uitdrukkingen die dreigend spreken van oordeel en wraak. Welnu: daarin ligt m.i. reeds een vingerwijzing voor de richting waarin we de verklaring zullen moeten zoeken.

Bezwaarlijk voor de interpretatie-Vonk (p. 137) lijkt me zowel het meervoud („geesten”) als de genetief-verbinding („van”).

Wat het eerste betreft: als de Schrift de nieuwe, hemelse bestaanswijze van den mens Jezus na Zijn opstanding aanduidt, gebruikt ze inderdaad het woord „geest”. En stellig zouden we dat woord eventueel ook kunnen verwachten, als het gaat over ons nieuwe bestaan na onze opstanding ten jongsten dage. Dat ben ik goed met Vonk eens. Wij ook zullen straks zijn „geest” (men denke maar aan 1 Cor. 15 : 44). Maar... geen „geesten”! Evenmin als de paarden uit Jes. 31 : 3 „vlessen” zijn²). Als de Heere zich in Gen. 3 : 19 tot meer dan één mens zou hebben gericht, zou Hij denk ik ook niet van „stoffen” hebben gesproken.

Ten nauwste hangt hiermee het tweede bezwaar samen. Hier is sprake van „geesten **van** rechtvaardigen”. Deze rechtvaardigen **hebben** dus blijkbaar geesten. Dat is iets anders dan dat zij geest zijn.

Ik vat hier dan ook „geesten” liever op in de zin waarin dit woord in het meervoud doorgaans gebezigd wordt in het N.T., nl. in de betekenis „engelen”.

De belangrijkste wijziging in opvatting van onze tekst ligt echter in de betekenis die ik hier meen te moeten toekennen aan het werkwoord „teleiou”. Dat kan nl. behalve „voltooien” ook betekenen „doden”. (Men vergelijk ons woord „afmaken”: b.v. „ik maak m’n werk af” en „de veearts maakt een dier af”). Die betekenis vinden we b.v. in Luc. 13 : 32 „op de derde dag wordt er een eind aan Mij gemaakt”, d.w.z. word Ik gedood³). Meer voorbeelden van dit gebruik geeft het lexicon van E. A. Sophocles. In diezelfde zin vatten we het woord ook wel het best op in Hebr. 5 : 9 „door Zich te laten

slachten werd Hij een oorzaak van eeuwig behoud", vgl. 9 : 12, 15.

Hier in Hebr. 12 : 23 gesproken te achten van **vermoorde** rechtvaardigen ligt te meer voor de hand, waar er even later sprake is van het bloed van Abel. Lezen we nl. niet in Matth. 23 : 35 van „al het rechtvaardige bloed dat vergoten werd op de aarde van **het bloed van Abel den rechtvaardige** tot het bloed van Zacharia...”? Jezus zelf trouwens, wiens bloed hier in Hebr. 12 : 24 met dat van Abel vergeleken wordt, is ook een **vermoorde rechtvaardige**, volgens Hand. 7 : 52⁴).

Om nu nader die „engelen van vermoorde rechtvaardigen" te verstaan in hun functie hier, zou ik willen verwijzen naar Matth. 18 : 10: „Ziet toe, dat gij niet één dezer kleinen veracht. Want Ik zeg u, dat hun engelen in de hemelen voortdurend het aangezicht zien van mijn Vader, die in de hemelen is". „Het aangezicht zien van een vorst" betekent: persoonlijk met hem in aanraking komen, b.v. doordat men tot zijn hofhouding behoort. De engelen der „kleinen" krijgen dus geregeld den Vader in de hemelen te zien. Als ze Hem over iets willen aanspreken, is daartoe dan ook alle gelegenheid. Dat zegt de Heere Jezus daar **als dreigement** aan het

adres van wie die „kleinen" te na komen: „Pas op!", zo zegt Hij a.h.w., „ze hebben hun relaties aan het hemels hof. Die kunnen alles rapporteren, en zullen niet rusten, voor aan deze „kleinen" recht is gedaan".

Dat is nu — om met den schrijver van ónze brief te spreken, 1 : 14 — een van de diensten waartoe deze „gedienstige geesten" worden uitgezonden.

Naar mijn mening krijgen we dan ook bij deze opvatting van de besproken woorden een goede samenhang met de naaste omgeving alsook met de ruimere context.

D. Holwerda

Inhoud „Opbouw"

Weduwen in ere houden	J.W.
„Erbarmelijk machteloos"	C.V.
Kerkelijk Leven	G.V.
Te Berde	A.
Op bezoek bij de kerk der Waldenzen	P.G.
„De geesten der volmaakte rechtvaardigen"	D.H.
Vormen van Vooroordelen	P.A.H.
Verantwoorde gezinsvorming	P.P.
Persschouw	
Kerknieuws	

stelde jongen een broer aan wie hij zijn nood klaagt, dan kan ook bij die broer de gedachte postvatten dat het met slanke krulharige blonde meisjes niets gedaan is. Vertelt de benadeelde koper in zijn familiekring van het te laken gedrag van de gereformeerde neringdoende dan kan in dat hele gezin een stemming ontstaan van dat er geen bedrieglijker wezens rondlopen dan winkeliers van steil-orthodoxen huize. Deze dwaling wordt wel „anthropomorfisme" genoemd, berustend op de overweging dat mensen als een groep gaan oordelen over andere mensen van een andere groep. Ook dit verschijnsel is, dunkt me, in onze kringen niet onbekend.

De door mij genoemde voorbeelden zouden gemakkelijk met tientallen zijn uit te breiden. Laat mij nog eens enige, rubricksgewijs, neerschrijven:

Conservatieve oordelen zijn bijv.:

De psalmberijming die we hebben is toch goed. Al dat zingen op hele en halve noten is maar flauwe kul. Een roman van broeder A is natuurlijk een echte vrijgemaakte roman.

Verbaliserende oordelen:

Karl Barth is over de hele linie fout. Het Gezinsblad is natuurlijk een blad voor het hele gezin. Gereformeerden zijn gereformeerd (voltooid deelwoord) en hoeven zich niet verder te reformeren laat staan te bekeren.

Subjectieve oordelen:

Alle vrijgemaakten zijn scherpshijpers. Alle vrijgemaakte predikanten kunnen beter preken dan zieken bezoeken. 'n Sportsman heeft weinig belangstelling voor hogere dingen.

Men houde in gedachten dat deze oordelen geacht worden te zijn ontleend aan een ervaring van één mens met één vrijgemaakte, vrijgemaakte predikant of sportsman.

Gaat zulk een ervaring, mondeling of schriftelijk meegedeeld naar anderen en een groep beheersen dan krijgen we dus de groeps-oordelen, de

Anthropomorfistische oordelen, bijv.:

De studenten uit Kampen zijn boarser dan die uit Amsterdam. Vandaag of morgen gaan alle hervormden met de doorbraak mee. De lezers van het weekblad A zijn principiëler dan die van het weekblad B.

Hebben we nu geïllustreerd hoe deze — generaliserende — oordelen er uit zien, de vraag dient te worden gesteld hoe zij kunnen ontstaan, hoe zij blijven bestaan en hoe zij kunnen verdwijnen. Het ontstaan van al deze vormen van vooroordelen heeft stellig — zoals veel in ons leven — te maken met onze jeugdervaringen en genoten opvoeding. Veel van deze vooroordelen berusten op het gefixeerd blijven bij één ervaring, terwijl het individu de geestelijke en zedelijke moed mist om zijn eigen beperkingen te doorbreken. Bij alle zien we het vluchten in een vaste vorm. Die schijnt vastigheid en zekerheid te bieden. Men durft — zeer onprotestants — het waagstuk van „het vrije onderzoek" niet aan, men stelt zichzelf niet de vraag: „Zijn deze dingen alzo?" En achter dit gebrek aan geestelijk initiatief schuilt de angst dat men eigen denk- en leefwijze zal moeten herzien. Mensen die generaliserend oordelen zijn steeds egocentrische, ik-middelpuntige, mensen. Van dit gebonden-zijn kunnen zij alleen door Liefde en Genade worden verlost. (Wordt vervolgd)

Rotterdam

P. A. Hekstra

Vormen van vooroordelen

Het is mijn bedoeling in een serie artikelen te handelen over een aantal menselijke hebbeligheden en dwalingen, in de hoop dat menigeen onder ons daaruit lering zal weten te trekken voor het dagelijkse en voor het kerkelijke leven.

Ik wilde dan beginnen met een korte verhandeling over de zgn. **voor-oordelen**, dat zijn oordelen welke worden gevormd voordat de oordelaar zich een juiste kijk op de stand van zaken heeft verschaft.

De middeleeuwse engelse filosoof Bacon van Verulam deelde deze vooroordelen in vier soorten in. Hij noemde ze **idola** (drogbeelden) en onderscheidde de volgende vormen:

1. de drogbeelden van het wereldse schouwtoneel (idola theatri);
2. de drogbeelden van de markt (idola fori);
3. de drogbeelden van de spelonk (idola specus);
4. de drogbeelden van de stam (idola tribus).

We zullen ze stuk voor stuk eens onder de loupe nemen en passende illustraties zien te vinden.

De drogbeelden van het theater berusten op een oncritisch aanvaarden van traditie en cultuur. Enige jaren geleden maakte ik daarvan 'n treffend voorbeeld mee. Een (adellijke) personeelschef had mij opdracht gegeven voor hem een goede assistent uit te zoeken. A bleek een veelbelovende jongeman, B was ook een serieuze kandidaat, C zou het ook wel kunnen, D was een ingebeelde prul. Tot mijn stomme verbazing werd D, de minst geschikte aangesteld. Zijn nieuwe chef motiveerde dit met de volgende bewering: „D is huzaar van Boreel geweest, alle huzaren van Boreel zijn goed, dus D is goed". Ik heb hem toen maar niet verteld dat mijn wapen de artillerie was, anders was ik een klant kwijtgeraakt. Deze oncritische personeelschef aanvaardde dus klakkeloos dat de traditie normgevend was. Deze vorm van vooroordelend denken leidt spoorlags tot **conservatisme**.

In deze groep zitten de mensen die alles bij het oude willen houden, die opzien tegen elke verandering en vernieuwing, zij zijn de grote afremmers van vooruitgang... en van reformatie. (Op zijn best zijn ze nog wel voor... restauratie te vinden of ze propageren denkbeelden die reformatorisch lijken maar in wezen de oude overleefde instellingen willen doen blijven bestaan.

De drogbeelden van de markt zijn waar-

schijnlijk de meest voorkomende. Zij worden veroorzaakt door een oncritisch afgaan op woorden in plaats van op zaken. Weer een voorbeeld uit de praktijk. Een moeder kwam met haar Kees op mijn spreekuur en bleek min of meer radeloos: Kees wist wel wat hij worden wilde maar weigerde haar te zeggen wat dit was. Tien minuten later deelde Kees mij spontaan mee bankwerker te willen worden. Op mijn vraag waarom hij dit voor zijn moeder verzweg was het verrassende antwoord: „Dat mag ze niet weten, als ik klaar ben wil ik het eerst een nieuwe tuinbank voor haar maken". Keesje ging dus, oncritisch, af op een woord in plaats van op een zaak, hij was een „verbalist" en hij is... letterzetter geworden. Dit **verbalisme** en velerlei andere vormen ervan viert hoogtij in onze tijd. Naarmate de maatschappij ingewikkelder wordt valt het steeds moeilijker voor de mens om van alles op de hoogte te zijn. Hij zal zich derhalve dikwijls een oordeel aanmeten over zaken die hij minder goed kent dan een specialist. De specialist n.l. beheerst de zaak en kent het daarvoor staande woord, de verbalist weet alleen het woord en vormt zich een verkeerde voorstelling van de zaak.

Gereformeerden groeien op met het Woord en met het woord, de hoogste uitdrukkingsvorm van de mens. Dat is een machtig en een ontroerend gebeuren. Maar predikanten, ouderlingen en gewone kerkleden lopen groot gevaar te gaan preken en spreken over zaken die zij niet goed beheersen. Vele van de ontwikkelingen onder ons zouden er niet zijn wanneer zij niet door verbalisten werden gaande gemaakt. De term „woordenstrijd" is in dezen veelzeggend.

De drogbeelden van de spelonk berusten op het feit dat de mensen gevangen zitten in de spelonk van hun eigen beperkte ervaringswereld. Een jongen die teleurgesteld is door een slank meisje met blonde krullen kan het idee fixe krijgen dat hij voortaan voor dit type moet uitkijken en loopt gevaar het slachtoffer te worden van een gezet meisje met vlak en zwart haar. Iemand die éénmaal door een gereformeerde kruidenier is benadeeld kan als mening gaan verkondigen dat men voor de fijnen en voor motregen moet uitkijken.

Deze vorm van vooroordeel leidt tot **subjectivisme**, dus tot een oordelen geheel van de eigen beperkte subjectieve belevenis uit. Dat ook dit een veel voorkomende dwaling is behoeft verder geen betoog.

De drogbeelden van de stam, tenslotte, berusten op een critiekloos aanvaarden van de normen van het eigen leefmilieu. Heeft de in het vorige geval genoemde teleurge-

Verantwoorde gezinsvorming

Gesprekken over geboorteregeling.

Door Ds. B. J. Aalbers, O. Flevoland;
uitgegeven door N.V. gebr. Zomer en
Keuning, uitg. mij., Wageningen.

Ds. Aalbers behandelt in zijn boek de vraag of man en vrouw in hun huwelijk paal en perk mogen, of misschien zelfs wel moeten stellen aan het aantal kinderen dat hun zal worden geboren. Mogen zij, ziende op de omstandigheden waarin ze verkeren, samen het besluit nemen de geboorte van een volgend kind (misschien zelfs wel van het eerste!) te voorkomen?

Zo ja, welke motieven mogen hen tot dat besluit brengen?

Zoals ieder verantwoordelijk is voor zijn daden, zo is, volgens Ds. A., een echtpaar verantwoordelijk voor hetgeen ze doen, dus ook voor de gevolgen van het door hen gesloten huwelijk.

Hij meent dat er velerlei gronden zijn, die hen kunnen brengen tot het besluit van beperking van het kindertal. Niet alleen ziekte, zwakte, geestelijk onvermogen voor het opvoeden van ettelijke kinderen, maar ook sociale en economische omstandigheden kunnen het besluit tot geboorte-beperking wetigen. Man en vrouw behoren dit samen te bespreken en samen de vraag te beantwoorden: wat wil God dat we zullen doen? Ze kennen het vers: Laat Hem besturen waken; 't is wijsheid wat Hij doet; zó zal Hij alles maken, dat g' u verwondren moet. Zij erkennen Gods voorzienigheid. Maar dit ontslaat hen niet van de verantwoordelijkheid inzake de vorming van hun gezin. Het is dus in wezen hetzelfde probleem waarmee een christen in allerlei opzicht geconfronteerd wordt.

Een bijzonder element, dat in dit geval de beslissing bijzonder bemoeilijkt, is dat van geslachtsgemeenschap en zwangerschap, die „in de natuur” aan elkaar gekoppeld zijn. De Kerken, zowel de R.K. kerk als de orthodox-protestantsche, hebben ten aanzien hiervan steeds een zeer bepaald standpunt ingenomen. Ze konden niet ontkennen dat er zich gevallen voordoen, waarin zwangerschap moet worden voorkomen, b.v. zeer ernstige ziekte. In dat geval, zo werd gezegd, is onthouding van geslachtsgemeenschap geboden. Wanneer man en vrouw, op welke andere grond ook, samen tot de conclusie komen dat de komst van een kind ongewenst is, moeten zij diezelfde gedragslijn volgen van absolute onthouding.

Met dat standpunt nu is Ds. Aalbers het niet eens. Hij meent dat daarmee de Kerk een zware last op de schouders legt, die door God niet geëist wordt. Hij verdedigt dit standpunt door te stellen dat geslachtsgemeenschap tot het wezen van het echte huwelijk behoort, evenals liefde en wederkerig dienstbetoon, zó dat het één niet van het ander mag worden losgemaakt. Anderzijds acht hij het wel geoorloofd geslachtsgemeenschap en bevruchting van elkaar te ontkoppelen.

Hij vestigt er ook de aandacht op, dat het gebod (of, zo men wil, verbod) van de kerk, weinig weerklank vindt in de harten van de kerkleden; dat het althans zeer frequent wordt overtreden, zoals zeer gemakkelijk te constateren valt. Hiertegenover staat de kerk machteloos; er worden althans geen maatregelen genomen. Maar wel is deze situatie tot geestelijke benauwing van velen; terwijl vele anderen menen dat de richtlijn die de kerk aangeeft, niet met Gods Woord in overeenstemming is, en er zich zonder gewetensbezwaar aan onttrekken. Dat er hier iets hapert, is duidelijk.

Het gehele probleem betreft dus wel zeer duidelijk het vraagstuk van christelijke hu-

weljksethiek. En dan moet m.i. aan Ds. A. worden toegegeven dat een christen-echtpaar zich niet kan onttrekken aan de verantwoordelijkheid voor de vorming van zijn gezin. Maar dit geldt dan evenzeer voor de vorming van een klein als van een groot gezin. Dat er ouders zijn die een groot gezin zien als een rijke zegen, hun door God geschonken, dat zij in volle verantwoordelijkheid, met blijdschap aanvaardden, is evengoed mogelijk als de roeping die anderen zien in een beperking van hun kroost. Het laatste kan inderdaad ten volle verantwoord zijn. Wanneer uitbreiding van het gezin zou leiden tot een wanhopige toestand, dan géén uitbreiding. Het is uiterst moeilijk hier een richtlijn te geven. Zuivere, verantwoorde motieven worden hier gemakkelijk verdrongen door onzuivere, die voortkomen uit egoïsme en materialisme. Het menselijk hart is arglistig; en de consciëntie dikwijls aan de ruime kant.

Terecht stelt Ds. Aalbers dit onderwerp, één van de meest besprokene in deze tijd, aan de orde; en de conclusie, dat ouders verantwoordelijkheid dragen, moet men m.i. accepteren.

Nadat de schrijver de christelijke ethiek van het onderhavige vraagstuk heeft besproken, gaat hij de praktische kant behandelen. Ik geloof dat hij dit rustig achterwege had kunnen laten. Wie A heeft gezegd, hoeft niet altijd B te zeggen. Na over de absolute onthouding als middel tot geboortebepaling te hebben gesproken, had hij de toepassing van de andere methoden, die hij rubriceert als periodieke onthouding en mechanische en chemische middelen, zonder bezwaar, en zelfs beter aan zijn lezers en aan medici kunnen overlaten. Wanneer ouders desgewenst in overleg met de predikant, klaar gekomen zijn met de primaire beslissing, die hen voor geloofsmoeilijkheden stelde, kunnen zij zich voor de volgende stap beter wenden tot hen op wier terrein dit ligt.

Ds. Aalbers echter gaat er vrij uitvoerig op in, en bespreekt het pro en contra van de verschillende methoden. Daarbij gaat hij zo ver dat hij, t.a.v. de periodieke onthouding zelfs ingaat tegen het oordeel van een gereformeerde hoogleraar in de ethiek en een gereformeerde psychiater - leggen deze laatste, op zeer respectabele gronden, een zekere voorkeur aan de dag voor deze methode, voor Ds. A. maakt ze geen verschil met mechanische en chemische middelen.

De schrijver behandelt ook „de pil”, de reeds algemeen bekende pil, die de zaak zo gemakkelijk heeft gemaakt; zó gemakkelijk dat het publiek, in zijn begeerte om de pil te verkrijgen, soms niet geringe druk op de artsen uitoefent.

Het is heel begrijpelijk dat menige arts er moeilijk toe komt een middel voor te schrijven dat een storende ingreep betekent in het samenspel van de organen die de hormonen produceren waardoor de functies van de vrouwelijke organen geregeld worden. De arts maakt zich zorgen over de bijwerkingen, eventueel de gevolgen op latere leeftijd. De ervaringen met dit medicijn zijn nog slechts van enkele jaren. Ds. A. laat terecht de verantwoordelijkheid van het voorschrijven van de pil aan de medicus over. Maar hij moet het werk van de medicus niet bemoeilijken. Hij moet ook zijn verantwoordelijkheid als predikant kennen. Het maakt voor de gemeenteleden verschil hoe de dominee ergens over schrijft.

De pil is, als vele andere vindingen, een middel ten goede en ten kwade. Had het niet op de weg van de schrijver gelegen er op te wijzen dat de pil een groot gevaar kan betekenen voor de moraliteit van jonge mensen? De pil zou voorlopig het best zijn plaats

kunnen krijgen in het vergifkastje van de apotheker waaruit het alleen voor speciale gevallen op recept van een arts, te voorschijn zou moeten komen.

Hoe er onder het publiek over „de pil” wordt gedacht, bleek mij onlangs toen een collega-arts mij vertelde dat een jong moedertje, die voor een paar dagen haar eerste baby had gekregen, aan de dokter, toen deze haar bezocht, de vraag stelde of ze nu, als ze weer opstond, maar onmiddellijk met het gebruik van de pil zou beginnen!

De schrijver wil zijn broeders en zusters in het geloof aan de hand van Gods Woord voorlichting geven in moeilijke zaken. Ik meen dat zij, die deze voorlichting begeren, er goed aan doen dit boek kritisch te lezen.

P. Pei

PERSSCHOUW

Oecumene en alverzoening

In „De Wekker” schreef ds J. C. Maris het volgende artikel. Het is belangrijk omdat men er uit kan te weten komen hoe er in de leidende kringen van de Wereldraad gedacht wordt.

Een discussie met prof. Polman in het Gereformeerd Weekblad (waarop ik D.V. terugkom in het ICCC maandblad „Getrouw”) plaatste het boek van dr. D. T. Niles: „Op de aarde” („Upon the Earth”) in het middelpunt. Dit boek werd geschreven in opdracht van de oecumenische beweging door een man die daar groot gezag heeft. Door zijn bekwaamheid en populariteit achtte men hem de aangewezen figuur om in een speciaal geschrift allerlei tegenstellingen te verzoenen. Men kan dan ook zeggen dat het boek meesterlijk in elkaar zit en de bovengenoemde discussie heeft al laten zien dat het heel verschillend kan worden beoordeeld. Dit is misschien kenmerkend voor wat wordt aangediend als oecumenische theologie. Uit andere publicaties kan men gemakkelijk uitspraken citeren die veel meer onverbloemd bepaalde dwalingen vertolken. Trouwens, ook dr. Niles zelf heeft zich hier en daar wel duidelijker uitgelaten dan in dit boek.

Sprekend voor een gecombineerde vergadering van de divisies voor Evangelisatie en Zending van de Nationale Raad van Kerken in Amerika, in 1959, zei hij o.a.:

„Een van die dingen die wij moeten onthouden is dat ongelof en geloof beide grotendeels niet ter zake doen. God heeft de mens gemaakt. Een Boeddhist moge zeggen: „er is geen God”, zijn ongelof doet helemaal niet ter zake, God heeft de mens gemaakt, God heeft de mens lief. Een communist moge zeggen: „ik geloof niet dat er een God is”, zijn ongelof doet helemaal niet ter zake. God heeft hem lief. Jezus stierf voor de mens. Een Hindoe moge zeggen: „mijn zonden kunnen niet vergeven worden door Jezus Christus”. Zijn ongelof doet helemaal niet ter zake. Jezus stierf voor hem. Geloof en ongelof doen beide voor het overgrote deel niet ter zake wanneer wij denken aan de waarheden van het christelijk geloof”.

In mei 1962 sprak dr. Niles voor een Wereldraad-conferentie in Amerika, waar hij volgens het verslag in „Christinity Today” verzekerde „dat het niet meer betekenis had de Hindoe als een ongelovige of ongedoopte te beschrijven dan de aartsbisschop van Canterbury te beschrijven als een niet-Baptist. Zendingen werden vermaand de Hindoe niet te taxeren in termen van de christelijke godsdienst. Vanuit dit perspectief gezien, moet de zendingeling de Hindoe benaderen als iemand voor wie Christus is gekomen, heeft geleefd, is gestorven en opgestaan en wiens Heer en Zaligmaker Hij daarom is. Dan zal de zendingeling ontdekken dat hij bij het ontmoeten van de Hindoe of Boeddhist geconfronteerd wordt met iemand in wien de Geest van Christus reeds aanwezig en werkzaam is”.

In diezelfde tijd hield Niles ook een toespraak voor het Seminarie van Princeton, waarover Ecumenical Press Service, de nieuwsdienst van de Wereldraad van Kerken als volgt rapporteerde:

„Dr. D. T. Niles, van Jaffna, Ceylon, algemeen secretaris van de christelijke conferentie voor Oost-Azië, zei dat er niet zo iets als niet-christenen zijn, als die term betekent „mensen die buiten Gods liefde, buiten de bedoelingen van Christus zijn”. De mensen die wij benaderen zijn mannen en vrouwen die reeds door Jezus Christus verkoren zijn, reeds ondertrouwd aan de ene Heer; mannen en vrouwen met wie wij zullen beërven „wat het oog niet heeft ge-

zien noch het oor gehoord", zo voegde hij er aan toe".

Maar ook het bovengenoemde werk is van deze gedachten doorweven.

Op blz. 93 geeft Niles eerst het gevoel van hen die uitgaan van de souvereiniteit Gods. Zij zeggen dat het op grond van het Nieuwe Testament onmogelijk is te beweren dat alle mensen op de een of andere wijze behouden zullen worden. Zodat de conclusie onvermijde is dat het niet Gods bedoeling kan zijn om alle mensen te behouden. God heeft verkoren die Hij wil behouden, en Jezus is alleen voor deze uitverkorene gestorven.

Na deze weergave van het Gereformeerd standpunt merkt Niles op dat dit ongetwijfeld konsekwent is als theologische stelling, maar toch noemt hij dit een theologie „die de naam en de aard van de Vader van onze Heere Jezus Christus lastert.”

Weliswaar zegt hij wat verderop dat behoudenis de ervaring van de weinigen is, maar onmiddellijk daarop laat hij volgen dat nog overblijft de vraag naar het laatste einde van allen, waarbij dan verwezen wordt naar Joh. 10 : 16, waar Jezus zegt dat Hij nog andere schapen heeft en dat het zal worden één kudde en één herder. Een volgende stap is de stelling: „bij God zijn alle dingen mogelijk (d.w.z. ook het uiteindelijk zalig maken van alle mensen, M.) maar voor de mens blijft de veroordeling ook een mogelijkheid”.

In dit verband gewaagt de schrijver van een „theologisch hiaat” (we weten het dus niet precies); aan dit „hiaat” zou zelfs de eerste Kerk haar zendingsijver hebben ontleend.

Weer even verder wordt dan geconcludeerd: „Het Nieuwe Testament staat ons niet toe de vraag: „zullen alle mensen behouden worden?” met ja of nee te beantwoorden (blz. 96).

Dan wordt nog de vraag gesteld hoe het zijn zal als Christus wederkomt. Verwezen wordt eerst naar Op. 1 : 7, waar wij lezen dat alle stammen der aarde over Hem zullen weklagen. De schrijver vervolgt dan: „En toch, hetzij deze smart bekering of wroeging zal betekenen, deze laatste gebeurtenis zal niet op zichzelf beslissen. Nog zal het geloof vrij moeten zijn en nog zal Gods genade geduldig moeten zijn. Maar, kan het zijn dat iemand Hem zelfs op het laatst nog zal verwerpen? Dat is een speculatie, waarvoor het Nieuwe Testament zich niet leent” (blz. 97).

Als prediker wil Niles voortdurend in gedachten houden dat degenen tot wie hij spreekt reeds één met hem zijn in Jezus' reddende dienst: „Ik geloof Hem, en belijd Hem; zij niet, en toch blijven de wezenlijke feiten van het Evangelie voor hen even waar als voor mij. God heeft ons gemaakt. God heeft ons lief. Jezus stierf voor ons. Onze overtredingen worden niet gerekend. Als wij sterven, gaan wij tot Hem Die onze Rechter zal zijn. Deze verklaringen zijn waar van alle mensen en voor alle mensen, hetzij ze die kennen of niet, ze willen of niet, ze aannemen of niet” (blz. 104).

Wij hebben slechts enkele uitspraken weergegeven, die laten zien hoe het betoog wordt heengeleid naar de leer der alverzoening, die stelt dat uiteindelijk alle mensen behouden worden. Met verwaarlozing van andere, duidelijke Schriftwoorden, wordt de bewering schijnbaar aannemelijk gemaakt met een enkele Bijbeltekst. Voorts is het opmerkelijk dat de ideeën van de schrijver dikwijls worden geïntroduceerd door het stellen van vragen of door een tegengesteld gevoel eerst als ongerijmd aan de kaak te stellen (b.v. door de vraag of iemand Christus op het allerlaatst nog zal verwerpen, hetgeen dan een speculatie genoemd wordt, waardoor het Nieuwe Testament geen grond geeft; zie boven).

Wat we hier vinden, is niet het gevoel van een enkeling. We ontmoeten het bij verschillende oecumenische schrijvers, en ook in de officiële stukken van de Wereldraad van Kerken. Ook in de wijze van redeneren is er een merkwaardige overeenkomst. Het is nodig dat wij van deze dingen kennis nemen. Hier wordt onder oecumenische vlag „een ander evangelie” binnengeloodst, en — dat is geen evangelie!

De conclusie van ds Maris is — helaas — niet te scherp.

C. V.

„Christine Keeler op het zendingsveld”

Onder deze titel schreef de zending van de Broedergemeente onder de Javanen in Suriname, Ds W. H. M. Reinders, een artikel in „Centraal Weekblad”. U herinnert zich: Christine Keeler is de prostituee, die enige tijd geleden zo ongeveer een kabinetsskandale in Engeland veroorzaakte vanwege haar connecties met een minister.

Hier volgt het artikel:

Nieuw-Nickerie heeft drie forse bioscopen. En 10 KM naar het westen, in de polder, staat er nog één, eveneens 10 KM naar het oosten. En die dingen staan er al jaren lang. Toen ik student was in Amsterdam moet ds Wisse in een tijdrede eens de bioscoop „kiekkastjes van de

duivel” genoemd hebben. Wij lachten er toen dapper om. Maar hier in Nickerie ga ik werkelijk geloven, dat hij gelijk had: alle soorten films, rijp en groen worden hier vertoond, en de Nickeriaanse jeugd, Creools, Hindoeestaans, Javaans, steekt er haar zakgeld in. En de gevolgen zijn duidelijk merkbaar.

Ook de film „Christine Keeler” draaide hier. Weet u waarvan ik toen het meest geschrokken ben? Wanneer ik zaterdagmorgens naar de studio ga om een morgenwijding te houden, is er vóór de morgenwijding een reclameuitzending van alle bioscoopprogramma's. Op die morgen las de omroeper voor: „Vanavond de sensationele film „Christin Keeler!” Nee, ik heb geen e-tje vergeten. Een paar maal riep hij het om, en elke keer opnieuw zei hij: „Kom vanavond kijken naar Christin Keeler!” Christin....

Het verschrikkelijke is, dat zo'n verspreking heel begrijpelijk is voor een Hindoe-omroeper. Een moslim-omroeper zou het misschien net zo gedaan hebben. Want voor de Hindoestanen en Javanen, die Hindoe en Moslim zijn, is het christelijk geloof het geloof van de blanken, het geloof van Europeanen en Amerikanen. Voor het gevoel van de meesten van hen zijn alle blanken christen. Christine Keeler dus ook... christin!

In de bioscoop zien ze dikwijls ook films uit India, het land van de Hindoe's. In die films worden nooit „sexy”-scènes vertoond, zoals in de Europese en Amerikaanse films. Er is afstand tussen de sexen, de kleding is niet zo „gewaagd”.

Op dezelfde avond de 17e augustus, Indonesië's Nationale Feestdag, werd een film vertoond over Indonesia. De film was gemaakt in Moskou. Voor zover ik het kon beoordelen een goede film, een documentaire, vooral voor het toerisme. Even in een flits zagen we op die film een affiche van een Westerse film, aangeplakt ergens in een grote stad in Indonesië. De vrij schaars geklede juffrouw op de plaat zou Christine Keeler kunnen zijn. Met bruin pakpapier had men de al te blote delen bedekt. Commentaar: „Zo doet men in Indonesië met de westerse filmreclame, die onze jeugd bederft!” Dat zien al onze Javanen, waaronder wij hier met veel moeite het evangelie brengen. Ook deze Javanen scheren gemakkelijk alle blanken over één kam: dat zijn nu Christenen. Christin Keeler. Het is voor hen een heel gemakkelijke verspreking. Trouwens, is Christine niet van Christus afgeleid? Om van te huiveren.

Wat ik hiermee zeggen wil? Onder meer, dat wanneer wij het evangelie brengen willen aan deze volken, we dat moeten doen in alle nederigheid. Dat we ons nooit moeten verheffen op ons „blank” zijn, op onze Westerse „cultuur”. Want excessen als van juffrouw Keeler zijn inderdaad excessen van juist het Westen. Zeker, ik weet wel, dat ook de andere volken hun zonden op dit terrein hebben. Maar misschien zegt het u iets, dat op het zendingsfeest in Paramaribo een Javaanse zending tegen een kerk vol mensen zei: „Ik ben blij, dat Christus geen Hollander was, want dan zou het nog moeilijker zijn om de mensen te bekeren!”

De schuld van het Westen ten opzichte van de bruine en rode en zwarte medemensen is wel beangstigend groot.

C. V.

KERKNIEUWS

Beroepen te Appingedam-Overschild: K. v. d. Belt te Twijzel; te Albany (West-Austr.): Joh. Strating te Alkmaar.

Afscheid. Na de kerk van Bergentheim zeven jaar te hebben gediend nam ds J. de Vries op 7 febr. j.l. afscheid van deze gemeente. Hij bediende daarbij het Woord over 1 Thess. 1 : 4-7.

Nieuw-Buinen. De Geref. Kerk van Nieuw-Buinen heeft haar zelfstandig bestaan beëindigd. De leden welke daartoe behoorden zijn opgenomen in de Geref. Kerk van Stadskanaal.

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF, Ds. G. VISEE

Tijdelijk adres van de Redactie:

J. Bosch, Engelenbergstr. 4, Kampen

Medewerkers:

Ds. H. Amelink, Langerak
Prof. Dr. W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Den Haag
Prof. Dr. H. R. Rookmaaker, Diemen
Dr. J. Stellingwerff, Amstelveen
Ds. B. Telder, Bilthoven
Ds. C. Vonk, Schiedam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Geref. Persvereniging „Opbouw”:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht. Tel. 030-711450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220,
Abonnementprijs
f 10.— per jaar (bij vooruitbetaling)
Zeist. Giro 233117.

ADRESSEN

Kornhorn, scriba, Geref. Kerk: D. de Graaf, Leedijk 68, Doezum, post Opende; **Assen**, boekhouder Diakonie: G. Geerts, dr A. Kuyperstr. 27, Assen.

LEDEN VAN DE GEREFORMEERDE PERSVERENIGING „OPBOUW”

Wij hopen onze jaarlijkse ledenvergadering te houden op **zaterdag 1 mei a.s.**

Houdt U deze datum vrij?

Het Bestuur.

Heden verscheen:

DE TOESTAND DER DODEN

door **H. W. den Haring.** 2e herziene druk.

„Wat is de dood?

Wat betekent deze voor de mens? Waar en in welke toestand bevindt de mens zich na gestorven te zijn?”

Aan de hand van de Heilige Schrift wordt een antwoord gegeven op deze zeer belangrijke vragen.

Toezending na storting of overschrijving van f 1.25 op postgiro 346974 t.n.v. Comité tot verbreiding van de Waarheid der Schriften te Rotterdam.

Drukkerij Steenberg

ZEIST - TELEFOON 03404-12452

Periodieken

Boekwerken

Handelsdrukkerij

Aan onze abonnees,

Op 1 april a.s. begint de 9e jaargang van „OPBOUW”.

„OPBOUW”, het weekblad tot opbouw van het Gereformeerde leven, DAT ZEKER IN ONZE DAGEN IN EEN BEHOEFTE VOORZIET.

Het is gebleken, wanneer onze abonnees „Opbouw” bij vrienden en kennissen ter sprake brengen, dat het dan heel goed mogelijk is nieuwe abonnees te winnen. Mogen we nogmaals een beroep doen op Uw medewerking.

Wij willen U daarbij gaarne helpen, door het zenden van gratis proefnummers aan door U op te geven adressen.

Gaarne bericht aan het adres van de secretaris en penningmeester van de Gereformeerde Persvereniging „Opbouw”

van Lynden van Sandenburglaan 16 te Utrecht